

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

ДІАГНОСТУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ КЕРІВНИКА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки магістрів
очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності 231 – «Соціальна робота»
освітньо-професійна програма «Соціальна педагогіка»

Укладач: Мацкевіч Ю.Р., канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та спеціальної освіти

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціальної педагогіки
та спеціальної освіти

Протокол № 1 від “30” серпня 2023 р.
Завідувач кафедри соціальної педагогіки та
спеціальної освіти

Н.В. Заверико

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціальної педагогіки та психології

Протокол № 1 від “30” серпня 2023 р.
Голова науково-методичної ради факультету
соціальної педагогіки та психології

Т. В. Турбар

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

Ю. Р. Мацкевіч

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 23 - «Соціальна робота»	Кількість кредитів – 3	Вибіркова	
		Цикл професійної підготовки	
Спеціальність 231 - «Соціальна робота»	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
		3 -й	3 -й
Освітньо-професійна програма «Соціальна педагогіка»	Змістових модулів – 4	Лекції	
		12 год.	4 год.
Рівень вищої освіти: магістерський	Кількість поточних контрольних заходів – 8	Практичні	
		12 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		66 год.	82 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Діагностування професійних якостей керівника» є формування у студентів уявлення про особистісні якості, що виступають передумовою успішного виконання менеджером основних функцій управління в соціальних організаціях.

Основними **завданнями** вивчення дисциплін «Діагностування професійних якостей керівника» є:

1) оволодіння понятійним апаратом управління діяльністю соціальної організації (соціальної служби);

2) формування уявлень про сучасні вимоги до особистості менеджера, його готовності здійснювати планування, організацію, навчання, мотивацію співробітників соціальних служб, оцінку їх діяльності;

3) ознайомлення із засобами діагностики особистісних та професійних якостей, моделювання на цій основі програм з професійного самовдосконалення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
<p>Результати навчання:</p> <p>РН5. Збирати та здійснювати кількісний і якісний аналіз емпіричних даних.</p> <p>РН6. Самостійно й автономно знаходити інформацію необхідну для професійного зростання, опанувати її, засвоювати та продукувати нові знання, розвивати професійні навички та якості.</p> <p>Компетентності:</p> <p>ЗК-5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.</p> <p>СК-1. Здатність до розуміння та використання сучасних теорій, методологій і методів соціальних та інших наук, у тому числі методи математичної статистики та кількісні соціологічні методи, стосовно завдань фундаментальних і прикладних досліджень у галузі соціальної роботи.</p> <p>СК-14. Здатність до ефективного менеджменту організації у сфері соціальної роботи.</p>	<p>Методи навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - лекційні методи (лекція-пояснення, лекція-дискусія, лекція-презентація, тощо); - діалогічні методи (інтерактивні заняття, навчальні дискусії); - проблемно-пошукові методи (аналіз ситуацій, метод кейсів, обговорення, пошук); - дослідницькі методи (проведення досліджень теоретичного та емпіричного характеру); <p>Контрольні заходи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тестування; - усні та письмові опитування; - перевірка письмових робіт студентів (есе, аналітичні довідки, порівняльні характеристики, тощо); - перевірка доповідей/презентацій, що розкривають певні питання; - перевірка творчих робіт.

Міждисциплінарні зв'язки. Проблематика курсу «Діагностування професійних якостей керівника» ґрунтується на таких дисциплінах, як «Загальна психологія», «Методологія управління людськими ресурсами», «Технології соціально-педагогічної діяльності».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Сутність управлінської діяльності та вимоги до особистості сучасного менеджера соціальної організації

Вступ до курсу. «Діагностика особистісних та професійних якостей керівника» як навчальна дисципліна, її об'єкт, предмет, завдання. Сутність

поняття «управління», «менеджмент»; «соціальна служба». Характеристика сучасних концепцій управління соціальними організаціями.

Специфіка професійної діяльності та професіограма менеджера. Поняття про професійно-важливі якості. Об'єктивні та суб'єктивні фактори управлінської діяльності, що визначають структуру професійно-важливих якостей (ПВК) менеджера соціальної служби. Типи керівників у практиці вітчизняних ділових стосунків. Причини неуспішного керівництва соціальними організаціями. Залежність успішної управлінської діяльності від особистісних якостей та рис керівника соціальної служби.

Соціально-психологічні вимоги до сучасного менеджера. Еволюція наукового визначення вимог до менеджера. Залежність соціально-психологічних вимог до керівника від характеру його діяльності. Основні характеристики менеджера. Вимоги до його навичок та здібностей. Основні психологічні вимоги до менеджера: здатність до керування, прагнення до лідерства; схильність і готовність до ризику, розвинені волюві якості й саморегуляція; прагнення до успіху, честолюбство, домінування й самодостатність особистості; особливий, комбінаторно-прогностичний тип мислення.

Змістовий модуль 2

Діагностичний інструментарій з вивчення особистості сучасного менеджера соціальної організації

Вимоги до фізичного стану (здоров'я) менеджера. Характеристика донозологічного стану здоров'я. Види несприятливих впливів на здоров'я. Професійне здоров'я менеджера як психологічна проблема. Методичний інструментарій.

Вимоги до індивідуально-типологічних властивостей центральної нервової системи. Поняття «індивідуально-типологічні властивості», «центральна нервова система», їх зміст та характеристика, властивості ЦНС. Сила (працездатність) процесів збудження і гальмування; стійкість нервової системи до стресів; рухливість і урівноваженість нервових процесів. Методичний інструментарій для практичного діагностування стану здоров'я, індивідуально-типологічних властивостей центральної нервової системи.

Вимоги до психодинамічних якостей особистості менеджера. Загальна характеристика психодинамічних якостей як властивостей психіки, що відповідають за швидкість переробки інформації: увага, пам'ять, спостереження, динамічні механізми перекодування знакової і значеннєвої інформації, цифровий рахунок і ін. процеси. Види психодинамічних властивостей. Характеристики уваги: переключення, розподіл, концентрація; швидкість обробки (наприклад, перекодування) значеннєвої і знакової інформації; оперативний рахунок; пам'ять (короткочасна і довгострокова). Роль психодинамічних якостей у професійній діяльності менеджера. Рівні вимог до розвитку психодинамічних властивостей. Методи, що рекомендуються, (тести) для практичного діагностування психодинамічних властивостей працівника.

Змістовий модуль 3

Діагностика та аналіз особистісних характеристик менеджера соціальної службі як основи успішної реалізації ним професійних функцій

Вимоги до характерологічних рис особистості менеджера. Поняття характеру і характерологічних рис особистості. Огляд характерологічного аспекту особистості. Професійно важливі особистісні характерологічні якості менеджера: працездатність, методичність, об'єктивність, професійна етика, ділова спрямованість, навченість (гнучкість), стійкість психоемоційної сфери. Небажані акцентуовані особистісні риси: істероїдність, циклотимність, психостенічність, шизоїдність (аутичність), іпохондричність, параноїдальна ригідність, виражена імпульсивність (психопатичність) поведінки, гіперманія, настановочність. Методи діагностування характерологічних рис особистості

Вимоги до оптимального соціонічного типу і комунікативних здібностей менеджера. Поняття «соціонічного типу» особистості, її комунікативності. Базисні соціонічні ознаки: «раціональність - ірраціональність»; «етик - логік»; «екстравертованість - інтровертованість»; «сенсорика - інтуїція». Оптимальні й альтернативні варіанти можливих соціотипів для професії менеджера: «Об'єктивіст», «Контролер», «Гуманіст». Інструментальні методи вивчення соціотипу менеджера. Діагностичний інструментарій для вивчення комунікативних властивостей особистості.

Змістовий модуль 4

Діагностика інтелекту та мотиваційних аспектів діяльності менеджера

Вимоги до структури інтелекту і загального розумового розвитку та до переважного стилю ділової й інформаційно-продуктивної активності менеджера. Поняття інтелекту, інтелектуальних вимог професіонала: професійні знання, виробничий досвід, необхідним рівнем загального інтелектуального розвитку. Домінуючі типи сприйняття інформації людьми. Раціональний, ірраціональний, інтуїтивний підхід і передбачення в рішенні виробничих задач менеджером. Системність, цілісність, категорійність, продуктивність мислення менеджера. Якості (властивості) інтелекту: системний аналіз інформації, здатність до синтезу, аналітичне мислення, логічний аналіз, комбінаторика, абстрагування, категоріальне мислення, просторово-образне сприйняття, інтуїція, здатність до аналізу континуальної інформації, функціональна асиметрія інформаційних процесів

Вимоги до професійно-етичного менталітету менеджера. Професійно-етичний менталітет менеджера. Ідеали організації що декларуються як особистісна програмна функція менеджера, як на свідомому, так і підсвідомому рівнях менталітету. Характер праці професії як передумова формування гранично «високого» рівня професійно-етичного менталітету менеджера. Цілісність (відсутність «роздвоєності» і втрати самоусвідомлення),

а також продуктивність (тобто вільне функціонування особистості, що усвідомить себе, у напрямку максимальної самореалізації) як базисні характеристики менталітету при доборі кандидатури на посаду менеджера. Напряму «типів орієнтації працівника»: рецептивна орієнтація («що отримує»); експлуаторська орієнтація («що бере»); накопичувана орієнтація («що зберігає»); ринкова орієнтація («що обмінює»); продуктивна («що виробляє»). Методи дослідження особистості на ментальному рівні

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Практичні заняття, год				Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	4/4	4	4	-	-	11	11	10	5	15
2	15	10/-	6	-	4	-	5	15	10	5	15
3	15	6/2	2	-	4	2	9	13	5	10	15
4	15	4/2	-	-	4	2	11	13	5	10	15
Усього за змістові модулі	60	24/8	12	4	12	4	36	52	30	30	60
Підсумковий семестровий контроль залік	30						30	30			40
Загалом	90		24/8				66	82	100		

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Тема 1. Вступ до курсу. Тема 2. Соціально-психологічні вимоги до сучасного менеджера.	4	2
2	Тема 3. Вимоги до фізичного стану (здоров'я) менеджера. Тема 4. Вимоги до індивідуально-типологічних властивостей центральної нервової системи. Тема 5. Вимоги до психодинамічних якостей особистості менеджера.	6	2
3	Тема 6. Вимоги до характерологічних рис особистості менеджера.	2	
4		-	-

Разом	12	4
-------	----	---

6. Теми практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1			
2	Тема 3-4. Вимоги до фізичного стану (здоров'я) менеджера, індивідуально-типологічних властивостей центральної нервової системи. Тема 5. Вимоги до психодинамічних якостей особистості менеджера.	4	
3	Тема 6. Вимоги до характерологічних рис особистості менеджера. Тема 7. Вимоги до оптимального соціонічного типу і комунікативних здібностей менеджера.	4	2
4	Тема 8. Вимоги до структури інтелекту і загального розумового розвитку та до переважного стилю ділової й інформаційно-продуктивної активності менеджера. Тема 9. Вимоги до професійно-етичного менталітету менеджера.	4	2
Разом		12	4

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1. Сутність управлінської діяльності та вимоги до особистості сучасного менеджера соціальної організації	Теоретичне завдання – підсумкове тестування	Питання для підготовки: за навчальним матеріалом ЗМ 1 (розділ 3 цієї програми)	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів.	5
	Практичне завдання – 1) складання таблиці; 2) написання есе.	<p>Вимоги до виконання та оформлення:</p> <p>1. Скласти зведену таблицю сучасних концепцій управління соціальними організаціями. Завдання має бути виконане у довільній формі у вигляді таблиці. Детальний зміст завдання подано на сторінці курсу у Moodle, Розділ 1.</p> <p>2. Вимоги до виконання та оформлення: авторський текст обсягом до 5 тис. знаків з пробілами. Опрацювати наукові джерела та визначити яким чином успішність управлінської діяльності залежить від особистісних якостей та рис керівника соціальної служби. Детальний зміст завдання подано на сторінці курсу у Moodle, Розділ 1.</p> <p>Текст виконаного завдання надсилається на відповідну сторінку у Moodle.</p>	<p>Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> - своєчасність виконання (1 б.); - повний обсяг виконання (1 б.); - якість виконання навчального завдання (1 б.); - самостійність виконання (1 б.); - творчий підхід у виконанні (1 б.). <p>Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розкриття змісту теми (1 б.); - характер і рівень теоретичної аргументації (2 б.); - подання власної точки зору (позиції, ставлення) при розкритті теми (1 б.); - грамотність (1 б.). 	10
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			15

2. Діагностичний інструментарій з вивчення особистості сучасного менеджера соціальної організації	Теоретичне завдання – підсумкове тестування	Питання для підготовки: за навчальним матеріалом ЗМ 2 (розділ 3 цієї програми)	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів	5
	Практичне завдання – опрацювання методик діагностування стану фізичного здоров'я, індивідуально-типологічних властивостей центральної нервової системи та психодинамічних якостей особистості менеджера.	Вимоги до виконання та оформлення: виконати діагностику однієї людини чи самодіагностику, підбравши відповідні методики з кожного блоку. Проінтерпретувати отримані дані та зробити висновки. Описати можливості обраних методик для діагностування особистості керівника. Текст виконаного завдання надсилається на відповідну сторінку у Moodle.	Максимальна кількість балів (за 3 методики) нараховується за такими критеріями: - своєчасність виконання (1 б.); - інтерпретація даних та висновок (5 б.); - висновок щодо можливостей використання методики (4 б.).	10
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			15
3. Діагностика та аналіз особистісних характеристик менеджера соціальної служби як основи успішної	Теоретичне завдання – тестування	Питання для підготовки: за навчальним матеріалом ЗМ 3 (розділ 3 цієї програми)	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів	5
	Практичне завдання – опрацювання методик діагностування	Вимоги до виконання та оформлення: виконати діагностику однієї людини чи самодіагностику, підбравши відповідні методики з кожного блоку. Проінтерпретувати отримані дані та зробити висновки. Описати можливості обраних	Максимальна кількість балів (за 3 методики) нараховується за такими критеріями: - своєчасність виконання (1 б.); - інтерпретація даних та висновок	10

реалізації ним професійних функцій	характерологічних рис особистості, соціонічного типу і комунікативних здібностей менеджера.	методик для діагностування особистості керівника. Текст виконаного завдання надсилається на відповідну сторінку у Moodle.	(5 б.); - висновок щодо можливостей використання методики (4 б.).	
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			15
4. Діагностика інтелекту та мотиваційних аспектів діяльності менеджера	Теоретичне завдання – тестування	Питання для підготовки: за навчальним матеріалом ЗМ 4 (розділ 3 цієї програми)	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів	5
	Практичне завдання – опрацювання методик вивчення інтелекту і загального розумового розвитку особистості; стилю ділової та інформаційно-продуктивної активності менеджера; мотиваційних аспектів діяльності менеджера.	Вимоги до виконання та оформлення: виконати діагностику однієї людини чи самодіагностику, підбравши відповідні методики з кожного блоку. Проінтерпретувати отримані дані та зробити висновки. Описати можливості обраних методик для діагностування особистості керівника. Текст виконаного завдання надсилається на відповідну сторінку у Moodle.	Максимальна кількість балів (за 3 методики) нараховується за такими критеріями: - своєчасність виконання (1 б.); - інтерпретація даних та висновок (5 б.); - висновок щодо можливостей використання методики (4 б.).	10
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			15

Усього за змістові модулі контр. заходів	8			60
--	---	--	--	----

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Теоретичне завдання - тестування	Питання для підготовки: за навчальним матеріалом усіх змістових модулів (розділ 3 цієї програми)	Тестування передбачає надання відповідей на 40 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів	20
	Практичне завдання – виконання творчої роботи	Практичне завдання виконується протягом семестру, захист практичного завдання відбувається під час проведення заліку. Передбачається написання студентами роботи «Мій соціально-психологічний портрет як майбутнього менеджера соціальної служби», яка виконується на основі матеріалів лекцій та практичних занять з курсу «Діагностика професійних якостей керівника», а також самостійного вивчення літератури, проведення діагностичних досліджень Вимоги щодо змісту, виконання та оформлення подано у СЕЗН Moodle у секції підсумкового контролю.	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: - наявність всіх частин «портрету» керівника (2 б.); - володіння понятійним апаратом (визначення термінів, що вживаються) (2 б.); - посилання на джерело (поняття, методики) (2 б.); - грамотний опис компонентів «портрету» керівника (кожен із шести компонентів оцінюється	20

			максимально у 2 бали) за показниками повної та правильної відповіді (12 б.); - естетичність оформлення роботи (2 б.).	
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна

1. Главацька О. Л. Менеджмент соціальної роботи як різновид соціального управління : курс лекцій. Тернопіль : ТДПУ, 2019. 65 с.
2. Друкер П. Ефективний керівник / пер. з англ. Р. Макової. Київ : Вид. група КМ-БУКС, 2018. 248 с.
3. Колбіна Л. А. Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. Одеса : Економіст, 2017. 406 с.
4. Менеджмент персоналу : навчальний посібник / укл. О. В. Безпалько, А. Д. Бергер, Т. М. Березянюк, Ю. М. Гринюк, Д. Г. Грищенко, О. І. Драган, А. С. Зеніна-Біліченко, Л. М. Мазник, Л. І. Тертична, О. М. Соломка, О. А. Чигриниць; [за заг. ред. О. І. Драган]. Київ : МПП «ЛИНО», 2022. 612 с.
5. Чала Ю. М., Шахрайчук А. М. Психодіагностика: навчальний посібник. Харків : НТУ «ХП», 2018. 246 с.

Додаткова

1. Барко В. І. Розвиток професійних якостей управлінця. *Практична психологія та соціальна робота*. 2017. С. 65–80.
2. Гріфін Р., Яцура В. Основи менеджменту : підручник для студ. екон. спец. Львів : БаК, 2017. 605 с.
3. Дєдов Є. Г. Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. для студ. спец. «Соціальна робота», «Соціальна педагогіка». Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2016. 164 с.
4. Іванюта О. В., Яницька О. Ю. Енциклопедія психологічних тестів. Львів : Новий світ-2000, 2020. 296 с.
5. Кацавець Р. С. Психологія особистості : Навчальний посібник. Київ : Алерта. 2021. 134 с.
6. Корольчук М. С., Крайнюк В. М. Теорія і практика професійно-психологічного відбору. Київ : НікаЦентр, 2012. 532 с.
7. Кредісов А. І., Панченко Є. Г. Менеджмент для керівників. Київ : Знання, 2016. 188 с.
8. Лукашевич М. П., Туленков М. В. Менеджмент соціальної роботи : теорія і практика : навч. посіб. для студ. вузів. Київ : Каравела, 2017. 296 с.
9. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. Київ Ліра-К., 2020. 564 с.
10. Москалець В. П. Психологія особистості : підручник, 3-тє вид., перероб., доповн. Київ : Ліра-К, 2020. 364 с.
11. Мурашко М. І. Менеджмент персоналу : навч.-практ. посіб. Київ : Знання, 2016. 311 с.
12. Психологу для роботи. Діагностичні методики : збірник / уклад.: М. В. Лемак, В. Ю. Петрище. Вид. 2-ге, виправл. Ужгород : Вид-во Олександра Гаркуші, 2012. 616 с.
13. Столяренко О. Б. Психологія особистості : навч. посіб. Київ: Центр

- учбової літератури, 2012. 280 с.
14. Управлінські аспекти соціальної роботи : курс лекцій / М. Ф. Головатий, М. П. Лукашевич, Г. А. Дмитренко та ін. Київ : МАУП, 2018. 368 с.
 15. Управління персоналом : підручник / О. М. Шубалий, Н. Т. Рудь, А. І. Гордійчук, І. В. Шубала, М. І. Дзямулич, О. В. Потьомкіна, О. В. Середа; за заг. ред. О. М. Шубалого. Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2018. 404 с.
 16. Alan S. Gutterman. Practicing Management. New York: Business Expert Press; 2019. 184 p.
 17. Leadership and management theory in practice / Editors: Szilárd Berke, Katalin Szabó, Beáta Szücs, Pató Gáborné. Hungarian University of Agriculture and Life Sciences, Kaposvár Campus, Kaposvár, 2022. 158 p.
 18. Chernyavska T. (2021) Self-efficacy as a predictor of success of professional activity. *Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools journal homepage*: <http://farplss.org> doi: 10.33531/farplss.2021.2.6. Volume 44, Number 2. pp. 44-47.

Інформаційні джерела

1. Діагностичні методики. URL: <https://dnmcps.com.ua/diagnostichni-metodiki>
2. Методи оцінки персоналу. URL: <https://shl.com.ua/produkti-i-uslugi/instrumenti>
3. Психологічні тести он-лайн. URL: <https://onlinetestpad.com/ua/tests/psychological>
4. Психологічні тести он-лайн. URL: <https://psyttests.org/>
5. Підбираємо персонал : методи і типові помилки. URL: <https://kadrhelp.com.ua/pidbyrayemo-personal-metody-i-typovi-pomylky>
6. Alan S. Gutterman. Management Skills. URL: https://www.researchgate.net/publication/369367035_Management_Skills